

**Розробник: Гнатюк Олексій Михайлович, кандидат географічних наук,
асистент кафедри економічної та соціальної географії**

ЗАТВЕРДЖЕНО

« 30 » 06 2023 р.

Завідувач кафедри
країнознавства та туризму

 проф. Ольга ЛЮБИЦЕВА

Протокол № 20 від « 30 » 06 2023 р.

Схвалено науково-методичною комісією географічного факультету

Протокол № 6 від « 28 » 08 2023 року

Голова науково-методичної комісії доц. Наталія КОРОГОДА

« 28 » 08 2023 року

ВСТУП

1. Мета дисципліни – формування у студентів знань про територіальну ідентичність як одне з ключових понять сучасної суспільної географії, викликані нею просторово-часові трансформації, та вміння приймати відповідні аналітичні та управлінські рішення у сфері політичної географії та геополітики, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій за невизначених умов та вимог.

2. Попередні вимоги до опанування або вибору навчальної дисципліни:

1. Успішне опанування курсів «Теорія політичної географії та геополітики»;
2. Знання теоретичних основ суспільної географії, регіональної географії, географічного країнознавства;
3. Володіння навичками пошуку суспільно-географічної інформації, нотування та реферування літературних і статистичних джерел.

3. Анотація навчальної дисципліни: Розкриваються наукові підходи до визначення територіальної ідентичності, опису її структури, факторів, що визначають її формування; характеризуються суспільно-політичні наслідки територіальної ідентичності, зокрема, її вплив на електоральні, політичні та геополітичні процеси на різних просторових ієрархічних рівнях.

4. Завдання вивчення дисципліни націлені на оволодіння актуальними знаннями про концептуалізацію територіальної ідентичності, а також знайомство з історією формування (еволюції) поглядів на територіальну ідентичність. У ході опанування дисципліни здобувачі формують наступні загальна та фахові компетентності:

ЗК-7. Здатність працювати в міжнародному контексті, проявляти толерантність та повагу до культурної різноманітності.

ЗК-8. Здатність проводити дослідження на відповідному рівні.

СК-7. Здатність застосовувати міждисциплінарні підходи при критичному осмисленні проблем природокористування, геопланування, міського та регіонального розвитку, рекреації та туризму оцінювати можливі ризики, соціально-економічні (у т.ч. політико-географічні та геополітичні) та екологічні

наслідки управлінських рішень у сфері природокористування, міського та регіонального розвитку.

СК-13. Здатність до критичного осмислення проблем та принципів функціонування та закономірностей розвитку влади та публічної політики, політичних інститутів та процесів, гендерної політики, світової політики та політики окремих країн та регіонів.

5. Результати навчання за дисципліною:

Результат навчання (1. знати; 2. вміти; 3. комунікація; 4. автономність та відповідальність)		Форми (та/або методи і технології) викладання і навчання	Методи оцінювання та пороговий критерій оцінювання (за необхідності)	Відсоток у підсумковій оцінці з дисципліни
Код	Результат навчання			
1.1	Предмет, принципи та історію розвитку гуманістичної географії як наукового напрямку.	<i>Лекція, семінарське заняття</i>	<i>Опитування під час лекцій, доповіді та дискусії на семінарських заняттях, тематична контрольна робота, залік</i>	8%
1.2	Сутність територіальної ідентичності, її ієрархічну та просторову структуру, фактори формування.	<i>Лекція, семінарське заняття</i>		8%
1.3	Методи дослідження територіальної ідентичності.	<i>Лекція, семінарське заняття</i>		8%
1.4	Взаємозв'язок адміністративно-територіального устрою і територіальної ідентичності.	<i>Лекція, семінарське заняття</i>		8%
1.5	Вплив територіальної ідентичності на електоральну поведінку населення, політичні та геополітичні процеси на різних просторових ієрархічних рівнях.	<i>Лекція, семінарське заняття</i>		8%
1.6	Значення територіальної ідентичності для національної та місцевої політики пам'яті.	<i>Лекція, семінарське заняття</i>		8%
2.1	Творчо застосовувати наукові методи для дослідження територіальної ідентичності та/або її впливу на політичні та геополітичні процеси.	<i>Лекція, семінарське заняття</i>	<i>Доповіді та дискусії на семінарських заняттях, тематична контрольна робота, залік</i>	12%
2.2	Давати кількісну та якісну оцінку територіальної ідентичності для конкретної території / територіальної спільноти, та використовувати їх для прийняття аналітичних та управлінських рішень.	<i>Лекція, семінарське заняття</i>		12%
2.3	Моделювати розвиток територіальної ідентичності в майбутньому, зокрема з урахуванням конкретних управлінських впливів або їх відсутності.	<i>Лекція, семінарське заняття</i>		12%
3.1	Комунікація: вміння презентувати та аргументувати власну думку під час індивідуальної та групової роботи.	<i>Семінарські заняття</i>	<i>Доповіді та дискусії на семінарських заняттях, залік</i>	8%
4.1	Автономність та відповідальність: вміння планувати та проводити наукові дослідження територіальної ідентичності; розуміння особистої відповідальності за наслідки застосування дослідницьких методів та реалізації управлінських рішень.	<i>Семінарські заняття</i>	<i>Доповіді та дискусії на семінарських заняттях, тематична контрольна робота, залік</i>	8%

6. Співвідношення результатів навчання дисципліни із програмними результатами навчання

Результати навчання дисципліни (код) / Програмні результати навчання (назва)	1.1	1.2	1.3	1.4	1.5	1.6	2.1	2.2	2.3	3.1	4.1
ПР 4. Здійснювати дослідження та/або провадити інноваційну діяльність з метою отримання нових знань, розроблення нових методів і процедур в географії та міждисциплінарних контекстах.							+	+	+		+
ПР 5. Вміти виявляти, ставити та розв'язувати науковоприкладні проблеми, здійснювати критичну оцінку ухвалених рішень			+				+	+	+		+
ПР 11. Оцінювати можливі ризики, соціально-економічні, геоекологічні, політичні та геополітичні наслідки реалізації управлінських рішень у сфері риродокористування, міського та регіонального розвитку, рекреації та туризму, геопросторового управління територіально-політичними системами та регіональним розвитком				+	+	+					
ПР 12. Планувати й виконувати теоретичні та прикладні дослідження, робити обґрунтовані висновки, аналізувати та презентувати результати досліджень	+	+	+							+	+
ПР 14. Формулювати наукові гіпотези, визначати актуальні аспекти у фундаментальних і прикладних напрямках досліджень, розробляти та управляти проєктами у сфері географії, природокористування, міського та регіонального розвитку.	+	+	+	+	+	+	+	+			+
ПР 16. Застосовувати для розв'язування складних задач політології розуміння природи та значення політики як специфічного виду людської діяльності та особливої сфери пізнання, включаючи розвиток уявлень про політику та її сучасні інтерпретації, особливостей реалізації влади у різних політичних системах, їх соціально-економічного, історичного та соціокультурного контексту	+				+	+				+	
ПР 17. Застосовувати спеціалізовані концептуальні знання з політології,				+	+	+	+	+			+

що включають сучасні наукові здобутки у сфері професійної діяльності або галузі знань і є основою для оригінального мислення та проведення досліджень, критичне осмислення проблем у галузі та на межі галузей знань											
ПР 19. Критично осмислювати принципи здійснення влади та публічної політики, політичних інститутів та процесів, світової політики та політики окремих країн та регіонів.				+	+	+					

7. Схема формування оцінки: рівень досягнення всіх запланованих результатів навчання визначається за результатами роботи студентів на семінарських заняттях та написання письмових контрольних робіт.

Питома вага результатів навчання у підсумковій оцінці за умови її опанування на належному рівні така:

результати навчання – **1 (знання)** – до 40%;

результати навчання – **2 (вміння)** – до 36%;

результати навчання – **3 (комунікація)** – до 8%;

результати навчання – **4 (автономність та відповідальність)** – до 8%

7.1 Форми оцінювання студентів:

У курсі передбачено 2 змістовні частини. Заняття проводяться у вигляді лекцій та семінарських занять. Завершується дисципліна заліком.

Семестрове оцінювання: кількість балів, що студент отримує протягом семестру є сумою балів, що були отримані при оцінюванні роботи на семінарських заняттях та виконання тематичних контрольних робіт.

Організація оцінювання: Опитування у письмовій формі проводяться з метою поточного контролю знань студентів під час лекцій. Робота на семінарських заняттях оцінюється по виконанню, відповідно до графіка проведення семінарських занять.

Тематичні контрольні роботи проводяться у письмовій формі з включенням як тестових, так і аналітичних творчих завдань. Студенти, які отримали за тематичну контрольну роботу меншу за мінімально передбачену кількість балів, перескладають її.

Оцінювання за формами контролю:

	ЗЧ1		ЗЧ2	
	Min. – 18 балів	Max.– 30 балів	Min. – 18 балів	Max.– 30 балів
Опитування	«1» x 5 = 5	«2» x 5 = 10	«1» x 5 = 5	«2» x 5 = 10
Робота на семінарських заняттях	«2» x 5 = 10	«3» x 5 = 15	«2» x 5 = 10	«3» x 5 = 15
Тематична контрольна робота	«3» x 1 = 3	«5» x 1 = 5	«3» x 1 = 3	«5» x 1 = 5

«1» мінімальна/максимальна оцінку, яку може отримати студент.
1 - мінімальна/максимальна залікова кількість робіт чи завдань.

Умови допуску до заліку: рекомендований мінімум для допуску – 36 балів. Для студентів, які набрали сумарно меншу від 36 балів (*рекомендований мінімум*) кількість, обов'язковою умовою для отримання допуску до заліку є написання рефератів за питаннями пропущених чи недостатньо засвоєних тем.

Підсумкове оцінювання у формі заліку проводиться в письмовому форматі. Максимальна кількість балів під час заліку – 40, мінімальна кількість балів, що додаються до семестрових – 24 (*60% максимальної кількості балів, відведених на залік*).

При простому розрахунку отримаємо:

	Змістовна частина 1	Змістовна частина 2	Залік	Підсумкова оцінка
<i>Мінімум</i>	18	18	24	60
Максимум	30	30	40	100

Загалом формування оцінки спирається на «Положення про організацію освітнього процесу у Київському національному університеті імені Тараса Шевченка» (друга редакція), що введено в дію наказом ректора № 170-32 від 11 квітня 2022 року.

7.2. Шкала відповідності

Зараховано / Passed	60-100
Не зараховано / Fail	0-59

8. Структура навчальної дисципліни.

Тематичний план лекцій і семінарських занять

№ п/п	Назва теми	Кількість годин		
		лекції	семінари	самостійна робота
Змістовна частина 1. Теоретична концептуалізація територіальної ідентичності				
1	<i>Тема 1. Гуманістична географія як науковий напрямок: предмет та принципи дослідження, історія розвитку</i>	1	1	8
2	<i>Тема 2. Територіальна ідентичність: зміст поняття, історія концептуалізації</i>	1	1	8
3	<i>Тема 3. Ієрархічна та просторова структура територіальної ідентичності</i>	1	1	8
4	<i>Тема 4. Фактори формування та розвитку територіальної ідентичності</i>	1	1	8
5	<i>Тема 5. Методи дослідження територіальної ідентичності.</i>	1	2	10
6	<i>Тема 6. Перцепційні регіони / вернакулярні райони та конструктивістський підхід в районології</i>	1	1	8
Змістовна частина 2. Прикладні аспекти територіальної ідентичності				
7	<i>Тема 7. Територіальна ідентичність та адміністративно-територіальний устрій</i>	1	1	8
8	<i>Тема 8. Територіальна ідентичність, електоральна поведінка населення та геополітика</i>	1	2	8
9	<i>Тема 9. Територіальна ідентичність як фактор стійкості та мінливості просторових територіальних систем</i>	2	1	8
10	<i>Тема 10. Територіальна ідентичність та геокультурне середовище</i>	2	2	8
11	<i>Тема 11. Територіальна ідентичність та політика пам'яті в умовах постсоціалістичної транзитності.</i>	2	1	8
ВСЬОГО		14	14	90

Загальний обсяг 120 год, в тому числі:

Лекцій – **14 год.**

Семінарські заняття – **14 год.**

Консультації протягом семестру – **2 год.**

Самостійна робота студентів – **90 год.**

9. Рекомендована література:

Основна:

1. Олійник Я. Б., Гнатюк О. М. Територіальна ідентичність населення Подільського регіону. Монографія. К.: ВПЦ «Київський університет», 2017. 223 с.
2. Олійник Я., Гнатюк О. (2013). Методичні підходи до дослідження територіальної ідентичності населення. Український географічний журнал, 3, 34-40.
3. Мусієзов О. О. (2016). Міська ідентичність у (пост)сучасному суспільстві: монографія. Харків: ХНУ імені В.Н. Каразіна. 378 с.
4. Нагорна Л. П. (2008). Регіональна ідентичність: український контекст. К.: ІПіЕНД імені І. Ф. Кураса НАН України. 405 с.

Додаткова:

1. Гнатюк О. (2012). Ієрархічна структурованість просторової ідентичності населення України. Економічна та соціальна географія, 65, 242–250.
2. Гнатюк О. М. (2013). Урбаноніми міст України як маркер територіальної ідентичності населення. Часопис соціально-економічної географії, 15(2), 144–147.
3. Гнатюк О. М. (2013). Чинники, що визначають територіальну ідентичність населення регіону. Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 4. Географія і сучасність, 18(30), 262–274.
4. Гнатюк О. М. (2014). Назви підприємств та організацій України як маркер територіальної ідентичності населення. Київський географічний щорічник, 9, 67–77.
5. Гоманюк М. (2016). «Затаврований» Південь: від Геродота до декомунізації. Критика, 219-220(1-2), 2-7.
6. Маркелюк А., Гоманюк М., Саркісов А. (2019). Картографічна інтерпретація даних соціологічного дослідження при вивченні соціальної перцепції простору. Наукові записки Херсонського відділу Українського географічного товариства, 11, 97-104.
7. Мезенцева Н., Мезенцев К. (2005). Перцепційні портрети регіонів України. Регіональні проблеми України: географічний аналіз та пошук шляхів вирішення (с. 208-213). Херсон: ПП Вишемирський.
8. Міхеєва О. (2008). Регіональна ідентичність і політичний вимір (на прикладі Донецька). Схід – Захід: історико-культурологічний збірник, 9–10, 108–114.
9. Bialasiewicz L. (2002). Upper Silesia: rebirth of a regional identity in Poland. Regional and Federal Studies, 12, 111–132.
10. Chromý P., Kučerová S., Kučera Z. (2009). Regional identity, contemporary and historical regions and the issue of relict borders – the case of Czechia. Regions and Regionalism, 9(2), 9-19.
11. Dobysh M., Yatsenko B. (2020). Borders, constituency politics, and “our man” voting in electoral geography of Ukraine. Belgeo, 2. <https://doi.org/10.4000/belgeo.38851>
12. Gnatiuk O. The renaming of streets in post-revolutionary Ukraine: regional strategies to construct a new national identity. Acta Universitatis Carolinae Geographica, Vol 53(2), 2018, pp. 119-136. Doi: <https://doi.org/10.14712/23361980.2018.13>
13. Gnatiuk O., Melnychuk A. (2019). Identities with historical regions – are they adapting to modern administrative division? The case of Ukraine. European Spatial Research and Policy, 26(1), 175-194. <https://doi.org/10.18778/1231-1952.26.1.09>
14. Gnatiuk O., Melnychuk A. (2021). Historical heraldic symbols as a marker of reproducing and transforming regional identity: The case of Ukraine. Geographia Polonica, 94(4), 589-607. Doi: <https://doi.org/10.7163/GPol.0222>
15. Gnatiuk O., Mezentssev K., Pidgrushnyi G. (2022). Rethinking of identity under war: Pryazovia renaissance and regional centre ambitions in Mariupol before 2022. Hungarian Geographical Bulletin, 71(3), 271-286. DOI: 10.15201/hungeobull.71.3.4.

16. Graham B. (2000). The past in place: Historical geographies of identity. In B. Graham and C. Nash (Eds.), *Modern historical geographies* (pp. 70-99). Harlow: Pearson Education Limited.
17. Homanyuk M. (2019). "Battle for Tavria": A historical region in politics and in the market of goods and services. *Ekonomichna ta Sotsialna Geografiya*, 82, 20-26. <https://doi.org/10.17721/2413-7154/2019.82.20-26>
18. Jańczak J. (2015). Phantom borders and electoral behavior in Poland historical legacies, political culture and their influence on contemporary politics. *Erdkunde*, 69(2), 125-137. <https://doi.org/10.3112/erdkunde.2015.02.03>
19. Kasala K., Šifta M. (2017). The region as a concept: traditional and constructivist view. *AUC Geographica*, 52(2), 111-121. <https://doi.org/10.14712/23361980.2017.17>
20. Kašková M., Chromý P. (2014). Regional product labelling as part of the region formation process. The case of Czechia. *AUC Geographica*, 49(2), 87-98. <https://doi.org/10.14712/23361980.2014.18>
21. Lowenthal D. (1961). Geography, experience, and imagination: towards a Geographical epistemology. *Annals of the Association of American Geographers*, 51, 241-260.
22. Lynch K. (1960). *The Image of the City*. Cambridge: MIT Press.
23. Marek P. (2020a). Region as a social construct and the critical discussion of the Paasi's conceptualization of regional identity. *Geografie*, 125(1), 47-68. <https://doi.org/10.37040/geografie2020125010047>
24. Marek P. (2020b). Transformation of the identity of a region: Theory and the empirical case of the perceptual regions of Bohemia and Moravia, Czech Republic. *Moravian Geographical Reports*, 28(3), 154-169. <https://doi.org/10.2478/mgr-2020-0012>
25. Melnychuk A., Gnatiuk O. (2018). Regional identity and the renewal of spatial administrative structures: The case of Podolia, Ukraine. *Moravian Geographical Reports*, 26(1), 42-54. <https://doi.org/10.2478/mgr-2018-0004>
26. Melnychuk A., Gnatiuk O. Public perception of urban identity in post-Soviet city: the case of Vinnytsia, Ukraine. *Hungarian Geographical Bulletin*, Vol 68(1), 2019, pp. 37-50. Doi: <https://doi.org/10.15201/hungeobull.68.1.3>
27. Melnychuk A., Gnatiuk O., Rastvorova M. (2014). Use of territorial identity markers in geographical researches. *Scientific Annals of "Alexandru Ioan Cuza" University of Iasi – Geography Series*, 60(1), 157-184.
28. Nowak K. (2018). The impact of the voivodeship boundaries on regional identity and perception of the Małopolska and Śląsk regions. *Studia Regionalne i Lokalne*, 1(71), 62-81. <https://doi.org/10.7366/1509499517104>
29. Paasi A. (1986). The institutionalization of regions: a theoretical framework for understanding the emergence of regions and the constitution of regional identity. *Fennia*, 164(1), 105-146.
30. Paasi A. (2002). Bounded spaces in the mobile world: deconstructing "regional identity". *Tijdschrift voor Economische en Sociale Geografie*, 93(2), 137-148. <https://doi.org/10.1111/1467-9663.00190>
31. Paasi A. (2009). The resurgence of the "region" and "regional identity": theoretical perspectives and empirical observations on regional dynamics in Europe. *Review of International Studies*, 35(11), 121-146. <https://doi.org/10.1017/S0260210509008456>
32. Paasi A. (2011). The region, identity, and power. *Procedia – Social and Behavioral Sciences*, 14, 9-16. <https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2011.03.011>
33. Paasi A., Metzger J. (2017). Foregrounding the region. *Regional Studies*, 51(1), 19-30. <https://doi.org/10.1080/00343404.2016.1239818>
34. Paasi A., Zimmerbauer K. (2011). Theory and practice of the region: a contextual analysis of the transformation of Finnish regions. *Treballs de la SCG*, 71-72, 163-178.
35. Pred A. (1984). Place as historically contingent process: Structuration and the time-geography of becoming places. *Annals of the Association of American Geographers*, 74(2), 279-297. <https://doi.org/10.1111/j.1467-8306.1984.tb01453.x>

36. Raagmaa G. (2002). Regional identity in regional development and planning. *European Planning Studies*, 10(1), 55-76. <https://doi.org/10.1080/09654310120099263>
37. Reed J.S., Kohls J., Hanchette C. (1990). The dissolution of Dixie and the changing shape of the South. *Social Forces*, 69(1), 221-233. <https://doi.org/10.1093/sf/69.1.221>
38. Semian M. (2012). Searching for the territorial shape of a region in regional consciousness: The Český ráj (Bohemian Paradise), Czech Republic. *Moravian Geographical Reports*, 20(2), 25-35.
39. Semian M. (2016). Region in its complexity: A discussion on constructivist approaches. *AUC Geographica*, 51(2), 179-188. <https://doi.org/10.14712/23361980.2016.15>
40. Semian M., Chromý P., Kučera Z. (2016). Name as a regional brand: The case of local action groups in Czechia. *Journal of Language and Politics*, 15, 768-789. <https://doi.org/10.1075/jlp.15.6.06sem>
41. Šerý M. (2014). The identification of residents with their region and the continuity of socio-historical development. *Moravian Geographical Reports*, 22, 53-64. <https://doi.org/10.2478/mgr-2014-0018>
42. Šerý M., Šimáček P. (2012). Perception of the historical border between Moravia and Silesia by residents of the Jeseník area as a partial aspect of their regional identity (Czech Republic). *Moravian Geographical Reports*, 20(2), 36-46.
43. Simon C., Huigen P., Groote P. (2010). Analysing regional identities in the Netherlands. *Tijdschrift voor Economische en Sociale Geografie*, 101(4), 409-421. <https://doi.org/10.1111/j.1467-9663.2009.00564.x>
44. Siwek T., Kaňok J. (2000). Mapping Silesian identity in Czechia. *Geografie*, 105(2), 190-200.
45. Šifta M. (2016). Graphic symbols and local identity: the case of use and perception of municipal emblems in the Liberec Region (Czechia). *Geografisk Tidsskrift – Danish Journal of Geography*, 116(2), 147-158. <https://doi.org/10.1080/00167223.2016.1188021>
46. Šifta M., Chromý P. (2017). The importance of symbols in the region formation process. *Norsk Geografisk Tidsskrift – Norwegian Journal of Geography*, 71(2), 98-113. <https://doi.org/10.1080/00291951.2017.1317285>
47. <https://doi.org/10.1080/00291951.2017.1317285>
48. Vaishar A., Zapletalová J. (2016). Regional identities of Czech historical lands, *Hungarian Geographical Bulletin*, 65, 15-25. <https://doi.org/10.15201/hungeobull.65.1.2>
49. Vukosav B. (2011). Geographic name Zagora and its reference to areas in the Dalmatian hinterland in the selected newspaper medium. *Geoadria*, 16(2), 261-281. <https://doi.org/10.15291/geoadria.289>
50. Vukosav B., Fuerst-Bjeliš B. (2016). Labels of interest groups as indicators of a vernacular region: A case study in Croatia. *Tijdschrift voor Economische en Sociale Geografie*, 107(4), 454-467. <https://doi.org/10.1111/tesg.12168>
51. Wright J. K. (1947). *Terrae incognitae: The place of imagination in geography*. *Annals of the Association of American Geographers*, 37, 1-15.
52. Zelinsky W. (1980). North America's vernacular regions. *Annals of the Association of American Geographers*, 70(1), 1-16. <https://doi.org/10.1111/j.1467-8306.1980.tb01293.x>
53. Zimmerbauer K. (2011). From image to identity: Building regions by place promotion. *European Planning Studies*, 19(2), 243-260. <https://doi.org/10.1080/09654313.2011.532667>
54. Zimmerbauer K., Paasi A. (2013). When old and new regionalism collide: Deinstitutionalization of regions and resistance identity in municipality amalgamations. *Journal of Rural Studies*, 30, 31-40. <https://doi.org/10.1016/j.jrurstud.2012.11.004>
55. Zimmerbauer K., Riukulehto S., Suutari T. (2017). Killing the regional Leviathan? Deinstitutionalization and stickiness of regions. *International Journal of Urban and Regional Research*, 41(4), 676-693. <https://doi.org/10.1111/1468-2427.12547>
56. Zimmerbauer K., Suutari T., Saartenoja A. (2012). Resistance to the deinstitutionalization of a region. Borders, identity and activism in municipality merger. *Geoforum*, 43(6), 1065-1075. <https://doi.org/10.1016/j.geoforum.2012.06.009>